

učitelů založená na nízkých očekáváních vůči žákům, přičemž právě nepříznivé vnímání čtenářských dovedností žáků učitelem bylo negativně vztaženo k výsledkům těchto žáků v testu čtenářské gramotnosti.

Začlenění čtenářských faktorů (situací) do průběhu výuky – především faktoru vztahujícího se k práci žáků s informacemi v textu – bylo lépe hodnoceno v hodinách vedených učiteli, kteří se hlásili k jinému než tradičnímu stylu výuky. Současně bylo v těchto hodinách zaznamenáno lepší klima výuky a také častější zařazení metod výuky, které kladou vyšší důraz na aktivitu žáků. Styl výuky učitele měl nižší diferencující význam v hodinách výuky žáků nematuritních oborů vzdělání.

Časový prostor, který je možné věnovat rozvoji čtenářských dovedností žáků k řešení běžných praktických situací, omezuje také výuka směřovaná k úspěchu středoškoláků v maturitní zkoušce, přičemž právě co nejlepší přípravu žáků k závěrečným zkouškám označil nejvyšší podíl učitelů (37 %) za nejdůležitější cíl výuky českého jazyka a literatury na středních školách. Podobně může působit učiteli často uváděný problém obsahové přetíženosti rámcových a školních vzdělávacích programů.

Zjištění šetření neukazují, že by podmínky a průběh vzdělávání mohly kompenzovat nižší úroveň čtenářské gramotnosti žáků 1. ročníku středních škol, kterou si přenesli ze základního vzdělávání. Naopak tito žáci se méně často setkávají s koncepčním přístupem školy k rozvoji čtenářské gramotnosti svých žáků, stejně jako s výskytem situací, které vyžadují aktivaci náročnějších čtenářských schopností a dovedností žáků ve výuce. Je tak utvářen řetězec vazeb (bez ohledu na příčinnou souvislost) horších podmínek a průběhu vzdělávání na jedné straně a slabších vzdělávacích výsledků žáků na straně druhé.

Začlenění čtenářských faktorů (situací) do průběhu výuky bylo zaznamenáno napříč předměty, i když na různé kvalitativní úrovni – nejlépe podle očekávání v předmětu český jazyk a literatura a nejhůře v matematice a přírodovědných předmětech. Tato skutečnost opodstatňuje úvahy o příležitostech spojených s koordinovaným přístupem k rozvoji čtenářské gramotnosti napříč předměty.

Srovnání vývojových trendů naznačuje vysokou míru stability většiny zjištění, ke zlepšení došlo především v rámci koncepčních a materiálních podmínek čtenářského vzdělávání.